

A külföldi folyóiratok előfizetési költségei

A külföldi, főként a devizás folyóiratok – a kül- és belföldi inflációtól is készítve – évről évre drágulnak. Mégis felvethető a kérdés: a hazai könyvtárak méltányos árat fizetnek-e értük. Ha nem, mit lehetne és kellene tenni az előfizetési költségek mérséklése érdekében?

A szakkönyvtárak beszerzéseinek javarésze folyóirat. Az állománygyarapítási keretből a legnagyobb összeget a külföldi folyóiratok viszik el. Közülük is a devizás lapok árai emelkedtek a legdrasztikusabban. Ennek egyik kétségtelen oka a kül- és belföldi infláció. Ebből ugyan jelentősebb a hazai, de azért nem teljesen elhanyagolható a külföldi sem. S minthogy ezzel párhuzamosan a könyvtárak beszerzési keretei alig növekszenek, óhatatlanul sor kerül a megrendelt folyóiratok számának csökkentésére, azaz a szakfolyóirat-állomány elszegényedésére. Mindez egyebek között szükségessé teszi, hogy megvizsgáljuk: arányban áll-e a devizás folyóiratok árának növekedése a kettős inflációval, illetve hogy e folyóiratok hazai árai miként tükrözik az inflációs valóságos arányait.

Egy vizsgálat tanúságtétele

Vizsgálódásunkban 103 devizás folyóiratból álló reprezentáción tekintettük át a helyzetet. Ez a reprezentáció nagyjából a rendelések országok szerinti arányát is tükrözi, hiszen a legnagyobb számban az NSZK-ból, Nagy-Britanniából és az USA-ból rendelnek könyvtáraink folyóiratokat.

A folyóiratok árainál, az egyes valuták átszámításánál a *devizaárakból* indulunk ki, hiszen az ilyen ügyleteknél nem a valódi pénz mozdul, hanem csak papíron történik az elszámolás. A forintáraknál az 1988. augusztus 30. és szeptember 5. közötti hivatalos deviza-középárfolyamot alkalmaztuk, mely napi jegyzéseknek a naptári (működési) napokkal súlyozott átlaga [1]. Ez az átszámítás az addig bekövetkezett inflációt tükrözi. S minthogy az 1989. évi előfizetéseket a fent megadott időpontig ténylegesen is el kell rendezni (általában negyedévvél az előfizetés megindulása előtt, s ez a tendencia a rendelések visszaigazolásából is kiviláglik), további inflációval – legalábbis vizsgálatunk során – nem számoltunk.

A folyóiratoknak a *Kultúra* által előírt rendelőlapon az ár rovatban "a rendelő által beírt ár" szerepel. Ez azonban rendszerint nem más, mint a *Kultúra* által diktált, meghatározott, jegyzékében közölt ár.

A reprezentációnkat felölelő *mellékletben* az egyes folyóiratoknál feltüntetjük a devizaárfolyamot, a devizaárat, a *Kultúra*-árat, az átszámított forintárat és a *Kultúra*-nál jelentkező árkülönbözetet.

A vizsgált sokaság *Kultúra* által számlázott ára 1 211 123 Ft-ot tesz ki. Az árkülönbözet 437 761 Ft, azaz a számlázott ár több mint egyharmada. Minthogy

az előfizetési díj tartalmazza a kezelési, szállítási és adóköltégeket is, az árkülönbözet nyilvánvalóan a *Kultúra* és a HELIR fenntartási költségeit és nyereségét fedezi. No, de ilyen busásan?

Minél drágább egy folyóirat, annál nagyobb az eltérés az átszámított ár és a *Kultúra*-ár között. A *Werkstoffe und Korrosion* esetén pl. 11 878, a *VDI-Zeitschrift* esetén 10 599, a *Metals Abstracts + Index* esetén pedig 42 190 Ft. Ez a kezelési költség messze – hogy ne mondjuk: látványosan – meghaladja az OTP vagy a bankok kezelési költség-százalékait, pedig ott ők adják kölcsön a pénzt, itt pedig az előfizetők előlegezik meg.

Az előfizetési költségek csökkentésének lehetőségei

A költségcsökkentés lehetőségei jelenleg szinte kizárólag a *Kultúra* kezében vannak.

E tekintetben az első, alapvető módszer a vállalat adminisztrációjának egyszerűsítése, modernizálása, számítógépesítése lenne.

A második csökkentési módszer a folyóiratok többéves előfizetése. Például a *Chilton's Food Engineering* egyéves előfizetése 120 \$, a kétévesé 220 \$. Mivel belőle – a lelőhelyjegyzékek tanúsága szerint – csak a műszaki-természettudományi könyvtárak 3 példányt rendelnek, a megtakarítás többszöröződik. És továbbmenve: a *Foundry Management*-nél egy évre 75 \$, két évre 140 \$ az előfizetés, a rendelés 7 példány; az *Industrial and Production Engineering* (IPE) ára egy évre 40 \$, kettőre 50 \$, háromra 66 \$, a járatott példányszám 4; a *Robotics and Computer Integrated Manufacturing*-nél az előfizetési díj 410, illetve 779 DEM. A felsorolást még hosszan lehetne folytatni, s az e módszerrel elért megtakarítások nem filléres összeggké kerekednének ki.

A többéves előfizetéssel kapcsolatban a *Kultúra* két kifogással szokott élni. Egyrészt: csak egy-egy évre kap devizát, s devizát nem szabad "előlegezni" a folyóirat-kiadóknak. Másrészt: a devizák ára nemcsak emelkedhet, hanem eshet is, ekkor az ország vesz az üzletben, drágábban jut hozzá a lapokhoz. A forint mai helyzetében ez felettébb furcsa kifogás. Számunkra éppen a többéves rendelés lehet előnyös. (Azt már feltételezni sem merjük, hogy a *Kultúra* esetleg már ma is több évre rendel, s a könyvtáraktól az éves előfizetés ellenértékét szedi be.)

A harmadik megtakarítási módszer annak megválasztása, hogy milyen címre rendeli a folyóiratot a rendelő. Egyes esetekben a személyre szóló rendelés az olcsóbb, máskor a könyvtárak részére szóló. Pl. a *Computers and Industrial Engineering* előfizetése egyénnek és közületnek is 880 DEM, könyvtáraknak azonban csak 150 DEM.

A negyedik módszer a megfelelő – olcsóbb – pénznem megválasztása. Ha lehet választani, hogy egy folyóirat árát £-ban, \$-ban vagy DEM-ben fizessük, akkor az egyes pénznemek paritása alapján az olcsóbbat kell preferálni. Például az *Industrial Robot* előfizetési díja 86 £, vagyis 7818 Ft, avagy 120 \$, azaz 6503 Ft lehet, ami a 6 rendelt példánynál már komoly forintmegtakarítás. A *Sensor Review* ára 79 £ (14 545 Ft) vagy 130 \$ (7045 Ft). Itt a megtakarítás 3 példányos rendelésnél még komolyabb. Természetesen ügyelni kell az átszámításra, mert a Kultúránál előfordult, hogy azonos pénznemet különbözőképpen "váltott" át, pl. 110 DEM az ATP-nél 3913 Ft, a *Maschinenschaden* nál 5308 Ft, a *Metall-berflächen* nál 3597 Ft, a MOT-nál 4500 Ft összegre rúgott. Ennek vajon mi az oka?

Az ötödik módszer már könyvtári, nevezetesen a folyóiratok megosztott rendelése. Ez ugyan nem növeli meg lényegesen a folyóiratok számát, de alacsonyabb szinten tartja a költségeket, lehetővé teszi

a párhuzamos rendelések kiküszöbölését, a kölcsönös használat révén egy-egy könyvtárat nagyobb választékhhoz juttat.

A legoptimálisabb megoldás az lenne, ha a könyvtárak nagyobb csoportjai (pl. a műszaki-természettudományi koordinációs kör) – a HELIR kikapcsolásával és egymással együttműködve – maguk rendelnék meg a külföldi – devizás – folyóiratokat az e célra létrehozott rendelőszervezetükkel, közvetlenül a Kultúrától, illetve a felsorolt szempontok, módszerek alkalmazásával áralkúval is csökkentenék saját beszerzési költségeiket. Sőt az sem elképzelhetetlen, hogy a könyvtárak e közös beszerző szervezete saját külkereskedelmi jogon lépne közvetlen kapcsolatba a kiadókkal, vagy akár csak valamely előfizetési szolgálattal.

A könyvtáraknak saját és országos érdekből gyorsan kell lépniük. Az áralakulást addig is figyelni, ellenőrizni kell, nehogy egy vagy két vállalat külön hasznot húzzon a kárukra és az országos szakirodalmellátási érdekek kárára.

Irodalom

[1] Heti Világgazdaság, 36. sz. 1988. p. 63.

Beérkezett: 1989. január 2-án.

Melléklet

Folyóiratcím	Deviza forintár	Devizaár	Kultúra forintár	Átszámított forintár	Árkülönbözet
A. A. P. G. Bulletin	54,19	145 USD	11 820	7 858	+ 3 962
American Machinist	54,19	110 USD	7 634	5 960	+ 1 674
Antriebstechnik	28,93	192 DEM	6 646	4 497	+ 1 149
Assembly Automation	90,91	79 GBP	14 666	7 182	+ 7 484
Assembly Engineering	54,19	200 USD	29 314	10 838	+ 18 476
Aufbereitungstechnik	28,93	236 DEM	9 322	6 828	+ 1 494
das Autohaus	28,93	190 DEM	8 830	5 497	+ 3 333
Automobilindustrie	28,93	130 DEM	4 984	3 761	+ 1 223
Automotive Engineering	54,19	150 USD	6 190	8 128	- 1 938
ATP	28,93	110 DEM	3 913	3 182	+ 731
ATZ	28,93	204 DEM	9 165	5 902	+ 3 263
Bänder, Bleche, Rohre	28,93	170 DEM	6 877	4 918	+ 1 959
Bergbau	28,93	118 DEM	3 933	3 414	+ 519
Blech, Rohre, Profile	28,93	150 DEM	7 193	4 340	+ 2 853
Braunkohle, Tagebautechnik	28,93	237 DEM	8 667	6 936	+ 1 731
Bulk Solids Handling	28,93	290 DEM	12 480	8 390	+ 4 090
BTS-Rationelle Büro	28,93	112 DEM	5 353	3 240	+ 2 113
Byte	54,19	T: 40 USD 29 GBP L: 75 USD 53 GBP	6 647	2 168 2 363	+ 4 479 + 4 011
Chilton's Food Engineering	54,19	120 USD	7 043	6 503	+ 540
Chip	28,93	86 DEM	3 185	2 488	+ 697
Computer Weekly	90,91	65 GBP	12 165	5 909	+ 6 256
	54,19	170 USD		9 212	+ 2 953
Computers + Industrial Engineering	28,93	880 DEM	43 410	25 459	+ 17 951
		150 DEM		4 339	+ 39 071
Design Engineering	43,77	60 CAD	4 441	2 626	+ 1 815
DHF Deutsche Hebe + Fördertechnik	28,93	106 DEM	3 654	3 067	+ 587
Draht	28,93	271 DEM	7 193	7 840	- 647
Draht-Welt	28,93	96 DEM	6 877	2 777	+ 4 100
EDN	54,19	T: 135 USD L: 140 USD	13 840	7 316 7 588	+ 6 524 + 6 352

Melléklet

Folyóiratcím	Deviza forintár	Devizaár	Kultúra forintár	Átszámított forintár	Árkülönbözet
Electrical Engineer	43,32	65 AUD	5 050	2 816	+ 2 234
Electrical Times	90,91	28,10 GBP	5 303	2 556	+ 2 747
Electronic Business	54,19	90 USD	8 226	4 877	+ 3 349
Electronic Components and Applications	54,19	20,15 USD	3 151	1 092	+ 2 059
Electronics	54,19	75 USD	4 856	4 064	+ 792
Electronics and Wireless World	90,91	30 GBP	5 672	2 728	+ 2 944
Electronics Weekly	90,91	85 GBP	11 232	7 728	+ 3 504
Elektronik	28,93	163 DEM	7 523	4 716	+ 2 807
Elektrotechnik	28,93	175 DEM	7 199	5 063	+ 2 136
Engineering	90,91	45 GBP	6 350	4 091	+ 2 259
Engineers' Digest	34,29	190 CHF	11 864	6 515	+ 5 349
Erzmetall	28,93	420 DEM	19 941	12 152	+ 7 789
Fahrzeug und Karosserie	28,93	136,50 DEM	5 205	3 963	+ 1 242
die Fleischerei	28,93	203 DEM	7 294	5 873	+ 1 421
FMS (Flexible Manufacturing Systems) Magazine	90,91	85 GBP	14 666	7 728	+ 6 938
Fonderie	8,52	700 FRF	14 845	6 135	+ 8 710
Food Manufacture	90,91	120 GBP	13 018	10 909	+ 2 109
Food Processing	54,19	60 USD	3 340	3 252	+ 88
Food Trade Review	90,91	34 GBP	6 336	3 091	+ 3 242
Foundry Management + Technology	54,19	75 USD	7 362	4 064	+ 3 298
Foundry Trade Journal	90,91	90,50 GBP	14 930	8 222	+ 6 702
the Foundryman	90,91	70 GBP	10 970	6 304	+ 4 666
Fördern und Heben	28,93	242 DEM	8 953	7 001	+ 1 952
Fundicion	0,44	6000 ESP	3 525	2 640	+ 885
Funkschau	28,93	149 DEM	6 276	4 311	+ 1 965
Gas Wärme International	28,93	270 DEM	10 153	7 811	+ 2 342
Giesserei	28,93	260 DEM	9 923	7 522	+ 2 401
Giesserei Praxis	28,93	235 DEM	6 425	6 799	- 374
Giessereiforschung	28,93	260 DEM	10 153	7 522	+ 2 631
Glückauf	28,93	302 DEM	12 692	8 737	+ 3 855
Glückauf Forschungshefte	28,93	430 DEM	18 045	12 440	+ 5 605
Industrial and Production Engineering	54,19	40 USD	2 952	2 168	+ 784
Industrial Diamond Review	90,91	54 USD	9 200	4 909	+ 4 291
Industrial Robot	90,91	86 GBP	14 670	7 818	+ 6 852
	54,19	120 USD		6 503	+ 8 167
Industrie-Anzeiger	28,93	281 DEM	7 200	8 129	- 929
Journal of the Canadian Petrol	43,77	70 CAD	4 707	3 064	+ 1 643
KFZ-Betrieb	28,93	209 DEM	7 938	6 045	+ 1 892
Logistiques Magazine	8,52	487 FRF	9 294	4 149	+ 5 145
Machine Design	54,19	140 USD	11 325	8 671	+ 3 788
Machinery and Production Engineering	90,91	88 GBP	16 278	8 000	+ 8 278
Machines Production	8,52	735 FRF	16 483	6 262	+ 10 221
Manufacturing Engineering	54,19	85 USD	6 678	4 606	+ 2 072
die Maschine	28,93	102 DEM	3 683	2 952	+ 731
Maschinenmarkt	28,93	285 DEM	9 599	8 245	+ 1 354
der Maschinenschaden	28,93	125 DEM	5 308	3 617	+ 1 691
Materialfluss	28,93	132 DEM	4 892	3 819	+ 973
Meat and Poultry	54,19	35 USD	2 904	1 897	+ 1 010
Meat Processing	54,19	78 USD	6 776	4 227	+ 2 549
Mechanical Engineering	54,19	57 USD	4 147	3 089	+ 1 058
Metalloberfläche	28,93	125 DEM	3 597	3 617	- 20
Metals Abstracts + Index	54,19	2 340 USD	169 000	126 810	+ 42 190
Metalworking Engineering and Marketing	54,19	T: 25 USD	4 299	T: 1 355	+ 2 944
		L: 50 USD		L: 2 710	+ 1 589
Metalworking Production	54,19	120 USD	12 052	6 503	+ 5 549
Modern Casting	54,19	T: 45 USD	3 896	T: 2 439	+ 1 457
		L: 65 USD		L: 3 018	+ 878
MOT	28,93	125 DEM	4 800	3 617	+ 1 183
Office Management	28,93	156 DEM	6 092	4 504	+ 1 588
Petroleum Economist	54,19	148 USD	16 188	8 010	+ 8 178

Melléklet

Folyóiratcím	Deviza forintár	Devizaár	Kultúra forintár	Átszámított forintár	Árkülön- bőzet
Pipes and Pipelines International	90,91	40 GBP	8 350	3 636	+ 4 714
	54,19	80 USD		4 335	+ 4 015
Plastics Engineering	54,19	50 USD	4 316	2 710	+ 1 606
Precision Toolmaker	90,91	50 GBP	8 513	4 546	+ 3 967
	54,19	82 USD		4 444	+ 4 069
Rivista di Meccanica	0,39	116 000 ITL	11 819	6 630	+ 5 189
Robotics and Computer-Integrated Manufacturing	28,93	410 DEM	20 426	11 862	+ 8 564
	54,19	217 USD		11 760	+ 8 660
Sensor Review	90,91	79 GBP	14 673	14 545	+ 1 28
	54,19	130 USD		7 045	+ 7 628
Steel Times	90,91	77 GBP	12 745	14 363	- 1 618
Technica	34,29	68 CHF	4 195	2 332	+ 1 863
Technische Rundschau	34,29	167 CHF	14 341	5 726	+ 8 615
33 Metal Producing	54,19	75 USD	4 857	4 064	+ 793
Tooling and Production	54,19	150 USD	10 647	8 129	+ 2 518
Transactions of the Iron + Steel Institute of Japan	0,398	37 000 JPY	20 030	14 726	+ 5 304
Travail et Methodes	8,52	550 FRF	12 334	4 686	+ 7 648
Tribologie und Schmierungstechnik	28,93	119 DEM	4 901	3 443	+ 1 458
VDI-Nachrichten	28,93	156 DEM	10 061	4 514	+ 5 547
VDI-Zeitschrift	28,93	318 DEM	19 799	9 200	+ 10 599
Werkstatt und Betrieb	28,93	158 DEM	5 815	4 572	+ 1 543
Werkstoffe und Korrosion	28,93	603 DEM	29 381	17 503	+ 11 878
A folyóiratok származása szerint					
USA 20 folyóirat	54,19	2 039 USD	161 548	105 713	+ 55 835
Anglia 27 folyóirat	90,91	1 246 GBP	469 045	306 189	+ 162 856
NSZK 31 folyóirat	28,93	7 593 DEM	364 582	265 527	+ 99 055
		Összesen:	995 175	677 429	+ 317 746

AZ NTMIK ÚJ KIADVÁNYAI

Számítástechnika, rendszerek, irányítás

1. szám

A kiadvány a számítástechnikai és irányítási komplexum architektúrája, a programlogikai folyamatirányítás, a személyi számítógépek, miniszámítógépek, lokális számítástechnikai hálózatok népgazdasági alkalmazása területén elért kutatási-fejlesztési eredményeket tükröző cikkeket, elemző szemléket közöl. Tárgyalja a műszaki és bázisesszközök, nagy termelékenységű számítástechnikai komplexumok, módszerek, a szabványosítás, a CAD/CAM létesítés problémáit, az architektúra, a szoftver és az irányítórendszer tervezési kérdéseit.

Orosz nyelven jelenik meg, a cikkek annotációit orosz és angol nyelven közli.

Egy szám irányára: 84 Ft

Pozíciószám: NK-78

Megrendelhető (a pozíciószám megjelölésével):

Könyvértékesítő és Könyvtárellátó Vállalat

Idegen nyelvű könyvek osztálya

Budapest, Pf. 204. 1391